

թէ ինչպէս ինքը այնքա՛ն քաջութիւն ունի ե՛ւ հակաճառելու ե՛ւ համաճայնուելու:

Նախագահ Գրիշա Աղաբէկովը ժողովը փակուած յայտարարեց եւ սեղանի վրայ երեւացին Շուստովեան կոնեակի շիշերը, որից

յետոյ մեռած քաղաքը եւ քաղաքի մէջ եղած բանտերը, ընդմիջումներով, լսում էին մի-ջաղգայնական երգի յանկերդը:—

«Սա մեր վերջին եւ վճռական կռիւն է»:
(Շարունակելի)

ՀԻՆ ՀԱՅՈՑ ԱՇԽԱՐՀԱՅԵԱՑՔԸ

Գրեց՝ ՊՐՈՖ. Ն. ԱԴՈՆՑ

VI

Մայր աստուածուհու զուգակից այր աստուածը նմանապէս բազմանուն է: Ոչ միայն զանազան երկիրներում, այլ եւ միեւնոյն երկրի տարբեր վայրերում տեսակ տեսակ անուններ է կրում: Անունները փոխւում են եւ ժամանակի համեմատ, փոխւում են միեւնոյն տեղերում ժամանակի ընթացքում:

Այս երեւոյթը յատուկ է եւ մեր դիցաբանական աշխարհին:

Որքան եւ սուղ ու պակասաւոր են մեր տեղեկութիւնները, բայց եւ այնպէս նշաններ կան, որ մայր աստուածուհու մտերիմը յայտնի է եղել հայոց մի քանի անուններով: Ամենէն կարեւորը եւ հինը Արան է, Շամիրամի տարփային: Որ Արան թագաւոր չէ եւ ոչ այս աշխարհի բնակիչ, այլ դիցաբանական ստեղծագործութեան պատկեր, ոմն դիւցազն կամ աստուած, այդ անկասկած է: Շամիրամն աստուածուհի է, նրա մտերիմն եւս աստուած է լինելու: Շամիրամն—Աստարտէ կամ Կիրելէ, նրա սիրելին պէտք է որ Ադոնիսի կամ Ատիսի փոխանակը լինի:

Արայի զրոյցը վկայում է արդէն, որ նա այն բարձր էակներէն է, որ մեռնում են եւ յառնում, կամ քնանում են եւ արթնում ձմեռային եւ գարնանային, բնութեան անշուշտ եւ կենդանի շրջանների հետ: Խնդիրը անուան շուրջը չէ, այլ պաշտամունքի, որի էութիւնից կախուած է և անունը: Յաճախ անունն այլ ծագում ունենալով հանդերձ անցնում է ժամանակի ընթացքում ուրիշ աստուածութեան: Կարեւորը անուան տակ թաղնուած եւ յարատեւած պաշտամունքի էութիւնն է: Սա է, որ ի վերջոյ դիւրութիւն է տալիս եւ անուան

մեկնութեան, նրա կրած փոփոխութեան:

Արան մեռնում է: Նրա մահացման կողմնակի պատճառը Շամիրամի կիրքն է, ճիշդ այնպէս, ինչպէս Ատիսը զոհւում է Կիրելէի սիրային հետապնդման եւ կամ Թամուզ—Ադոնիսի ընկնում է Իշտար—Աստարտէի առթած խանդավրէթի հետեւանքով:

Արայի դիակը չի նեխում, ինչպէս հաւատացնում է քրիստոնեայ միջավայրը, այլ վերստին կենդանանում է համաճայն զրոյցի սկզբնական եւ հարազատ հիւսուածին, նրա հիմնական իմաստին, նման Ատիսի եւ Ադոնիսի համազօր առասպելներին:

Արայի յարութիւնը միմիայն սոսկ ենթադրութիւն չէ: Նրա շեշտակի ապացոյցը տալիս է մեզ հեռաւոր Պլատոնը: Հռչակաւոր իմաստասէրը Պետուքիւն երկի վերջին գլխում բերում է մի զարմանալի պատմութիւն, որ քաջածանօթ է: Հարկ եմ համարում բերել էական կտորը:—

«Արդ քեզ պիտի պատմեմ ոչ թէ Ալկինոս(ոս)ի պատմութիւնը, այլ մի խիզախ մարդու, Հայկազն էրի, ծագումով պամփիլլացի: Սա երբեմն ընկնում է պատերազմում եւ տասներորդ օրը, երբ սկսում են հաւաքել արդէն նեխուած դիակները, տեսնում են որ սա մնացել է անեղծ: Երբ տանում են տուն, որպէսզի թաղեն, տասներկուերորդ օրը արդէն խաւովի վրայ պառկած վերականգանանում է եւ յետոյ սկսում է պատմել, ինչ որ տեսել է այն աշխարհում:»

Ուշադրութեան արժանի է Պլատոնի բառխաղը, որով հակադրում է Ալկինոս եւ Ալկիմոս էրը:

Ալկինոսը Ոդիսականի հերոսներիցն է,